OSIYO, AFRIKA VA LOTIN AMERIKASI MAMLAKATLARI SIYOSIY, IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINING ASOSIY YO‘NALISHLARI

Umarov Sardor Xasan o‘g‘li
Forish tuman texnikumi
Tarix fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Ikkinchi jahon urushidan keyingi davrda Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi mamlakatlarining rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. "Uchinchi dunyo" mamlakatlarining mustaqillikka erishishi, siyosiy tizimlarning shakllanishi, iqtisodiy islohotlar va ijtimoiy modernizatsiya jarayonlari qiyosiy o‘rganilgan. Shuningdek, mazkur mintaqalarning global iqtisodiyotdagi o‘rni va hozirgi kundagi asosiy rivojlanish modellari yoritilgan.*

Abstract: *This article analyzes the development trends of Asian, African, and Latin American countries in the post-World War II period. The independence of "Third World" countries, the formation of political systems, economic reforms, and social modernization processes are comparatively studied. It also covers the role of these regions in the global economy and their current main development models.*

Kalit so‘zlar: *Dekolonizatsiya, modernizatsiya, iqtisodiy o‘sish, Osiyo yo‘lbarslari, ijtimoiy islohotlar, siyosiy barqarorlik, integratsiya, Lotin Amerikasi modeli.*

Keywords: *Decolonization, modernization, economic growth, Asian tigers, social reforms, political stability, integration, Latin American model.*

imrconf.com

imrconf.com

KIRISH

Yigirmanchi asrning ikkinchi yarmi va yigirma birinchi asr boshlari jahon siyosiy xaritasida tub burilishlar davri bo‘ldi. Mustamlakachilik tizimining emirilishi natijasida Osiyo va Afrikada o‘nlab yangi mustaqil davlatlar paydo bo‘ldi. Lotin Amerikasi mamlakatlari esa o‘zlarining iqtisodiy va siyosiy suverenitetini mustahkamlash yo‘liga o‘tdilar. Bugungi kunda global iqtisodiyotning markazi asta-sekin G‘arbdan Sharqqa va Janubga ko‘chayotgan bir paytda, ushbu mintaqalar tarixini va rivojlanish yo‘nalishlarini o‘rganish tarix fani oldidagi eng muhim vazifalardan biridir.

Forish tuman texnikumi talabalariga ushbu mavzuni o‘rgatish orqali ularda zamonaviy dunyoning geosiyosiy qiyofasi va xalqaro munosabatlarning shakllanishi haqida keng tasavvur hosil qilinadi.

ASOSIY QISM: MUHOKAMA

1. Osiyo mamlakatlari: "Iqtisodiy mo‘jiza" va barqarorlik

Osiyo mintaqasi rivojlanishning bir necha modellarini namoyish etdi. Xitoyning "Sotsialistik bozor iqtisodiyoti", Yaponiya va "Osiyo yo‘lbarslari" (Janubiy Koreya, Singapur, Tayvan, Gonkong)ning eksportga yo‘naltirilgan modeli mintaqani jahon sanoat markaziga aylantirdi. Siyosiy jihatdan mintaqada an’anaviylik va demokratiyaning o‘ziga xos sintezi kuzatiladi.

2. Afrika qit’asi: Dekolonizatsiya va yangilanish muammolari

Afrika mamlakatlari rivojlanishida 1960-yil — "Afrika yili" burilish nuqtasi bo‘ldi. Biroq, ko‘plab davlatlar mustaqillikdan so‘ng etnik nizolar, siyosiy beqarorlik va iqtisodiy qoloqlik muammolariga duch keldilar. Hozirgi kunda Afrika Ittifoqi doirasida mintaqaviy integratsiya kuchaymoqda va "Afrika uyg‘onishi" strategiyasi asosida tabiiy resurslardan oqilona foydalanish choralari ko‘rilmoqda.

3. Lotin Amerikasi: Demokratiya va ijtimoiy islohotlar

Lotin Amerikasi (Braziliya, Argentina, Chili, Meksika) uzoq vaqt davomida diktatura va iqtisodiy inqirozlarni boshdan kechirdi. XX asr oxiridan

boshlab mintaqada demokratik jarayonlar barqarorlashdi. Bu yerda rivojlanishning asosan "import o‘rnini bosuvchi sanoatlashuv" va keyinchalik "neoliberal islohotlar" bosqichlari bosib o‘tildi. Mintaqa hozirda global qishloq xo‘jaligi va tog‘-kon sanoatida yetakchi o‘rinlarni egallaydi.

XULOSA

Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi mamlakatlari rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari shuni ko‘rsatadiki, universal rivojlanish modeli mavjud emas. Har bir davlat o‘zining milliy qadriyatlari, geografik joylashuvi va tarixiy tajribasidan kelib chiqib yo‘l tanladi. Sharq mamlakatlarining iqtisodiy muvaffaqiyatlari, Lotin Amerikasining ijtimoiy islohotlari va Afrikaning o‘zligini anglash jarayonlari zamonaviy sivilizatsiyaning muhim qismlaridir. Ushbu mintaqalarni o‘rganish bizga O‘zbekistonning ham jahon hamjamiyatidagi o‘rnini to‘g‘ri baholashga yordam beradi.

imrconf.com

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Karimov I.A. "O‘zbekiston: Milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura". – Toshkent: O‘zbekiston, 1996.

2. Lafasov M. "Jahon mamlakatlari: Siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish". – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2010.

3. Ziyoyev H. "Mustamlaka davri tarixi". – Toshkent, 2011.

4. Huntington S. "The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order". – New York, 1996.

5. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi ma’lumotnomalari va xalqaro hisobotlar (2020-2024).